
Hvilke virkemidler bør myndighetene prioritere for å stimulere til en mer sirkulær økonomi?

- **Reform av skatte- og avgiftssystemet: Endre prinsippet om likebehandling av alle næringer, innføre en systemisk omstilling til et sirkulært lavutslippssamfunn**

Torvik-utvalget påpekte i [NOU 2022:20](#) at det norske skattesystemet siden 1992 har bygd på prinsippet om likebehandling av alle næringer, og gav sine anbefalinger i tråd med dette prinsippet. Men, gjennom likebehandling kan skattesystemet bidra til å opprettholde en fossil og lineær økonomi. Rask sirkulær omstilling krever nytenking. Grønn skattekommissjon hadde i [NOU 2015:15](#) et mer målrettet mandat, men fikk [kritikk](#) for å misforstå oppgaven ved å videreføre fossilsamfunnet med lavest mulig avgiftsnivå. Med dagens politikk vil ikke regjeringen innfri målet om å kutte Norges utslipp med 55 prosent innen 2030. Det trengs sterkere virkemidler også innenfor skattesystemet. ZERO anbefaler derfor at videre utredning av sirkulær økonomi iht Torvik-utvalgets anbefalinger rettes mot en målrettet skatte- og avgiftsreform (subsider, øremerking av proveny, m.m.). En reform må innrettes mot å innfri klimamål i 2030. Verdensbankens ferske [policyrapport](#) lanserer flere forslag som også bør være relevante for Norge, for eksempel knyttet til sirkulære skatter (kap. 5.7), materialavgifter og redusert mva på reparasjonstjenester (boks 5.2, kap. 6.2).

- **Utvidete mandater og betydelig økte midler til offentlige tilskuddsordninger, skreddersydd for oppskalering av sirkulære lavutslippsløsninger**

Negative eksternaliteter i dagens lineære økonomi reflekteres ikke i varepriser. Sirkulære løsninger vil dermed (inntil en skatte- og avgiftsreform) kreve betydelig økonomisk støtte for å bli konkurransedyktige. Å oppnå lønnsomhet krever typisk omsetning av et kritisk minstevolum, hvilket i svært liten grad er oppnådd i Norge. De store offentlige tilskuddsordningene er i stor grad innrettet mot innovasjons- og planleggingsfasen. ZERO anbefaler derfor at ordningene gis utvidet mandat og betydelige midler for å støtte markedsutvikling i oppskaleringsfasen av sirkulære lavutslippsløsninger. Eksempelvis vil målrettet oppskalering av ombruk av betongprodukter kunne direkte påvirke nasjonale klimagassutslipp fra produksjon av sement.

ZERO anbefaler videre at tilskuddsordningene skreddersyr programmer nøye, slik at utlysninger målrettet fjerner barrierer og løser konkrete omstillingsbehov. Ordningene må måles og evalueres med tanke hvordan de bidrar til å nå nasjonale klimamål. Innspill til ordningene kan innhentes blant annet gjennom kommende klimapartnerskap og bransjeavtaler.

- **Regulering: innføre flere utvidete produktansvarsordninger, og innføre krav til både klimagassutslipp og sirkularitet i samtlige ordninger**

Krav til klimagassutslipp kan innføres som en kombinasjon av grenseverdier på material- eller produktnivå, og prioriterte nivåer av dokumentert beste praksis / beste tilgjengelige teknologi. [Eksempelvis](#) har Frankrike innført produsentansvarsordning for byggevarer. Beste tilgjengelige teknologi for materialgjenvinning av PET i drikkevareemballasje er et diskusjonstema på det norske markedet, ved at teknologi benyttet i Infiniums retursystem ikke er [optimalt](#) ved 100 % rPET. Produktansvarsordninger bør utformes for maksimal klimaeffekt på materialtypenivå (PP, PVC, PET, osv) og gis kriterier for endring av praksis / teknologi i takt med utvikling i markedet.

Hva er de viktigste hindringene og de viktigste grepene vi kan og bør ta nå?

- **Regulering: Tidfeste snarlig ny revisjon av teknisk forskrift (TEK), hvor det innføres minstekrav til klimagassutslipp og utvidet omfang av klimagassregnskap**

Danmark innførte som første land i EU minstekrav til klimafotavtrykk i [byggesaker](#) fra 2023. Det er verdt å merke seg at Danmark [ikke har](#) en metodikk for klimagassregnskap som belønner ombruk, slik Norge har gjennom [NS 3720](#). ZERO anbefaler at regjeringen starter med statistikk / måling av klimaprestasjon i byggesaker med krav om klimagassregnskap. ZERO anbefaler videre at det tidfestes en

ny revisjon av TEK som innfører klimakrav og følger den danske modellen med tidfestet innskjerping av krav (for bygningsdel 2). ZERO anbefaler også at kravet til klimagassregnskap utvider omfang fra kun bygningsdel 2 til å inkludere bygningsdel 3-7, dvs scope 'avansert med lokalisering' iht NS 3720.

- **Etablere felles nasjonal markeds plass for byggematerialer, som kan speile både ombrukskartlegginger i byggesaker og materialdata fra private plattformer**

Behovet for digitale ombruksløsninger, samt helhetlig oversikt av markedet for ombruksmaterialer, har vært høyt på agendaen for BAE-næringen i mange år. Fremvekst av et stort antall lisensbaserte [ombruksplattformer](#) som ennå ikke deler data har medført et fraksjonert og usikkert marked med lave omsetningsvolumer. Behovet for nasjonale fellesløsninger var fortsatt like sterkt i [Byggflokken 2.0](#) i 2022, men en løsning mangler fortsatt, tross at stadig flere fysiske [ombrukssentraler](#) vokser frem. ZERO har derfor startet dialog med både private aktører, DFØ og DiBK for å fasilitere et samarbeidsprosjekt som kan akselerere den digitale markedsutviklingen. Vi anbefaler at regjeringen prioriterer ressurser fra statlig side. Felles IT-arkitektur kan tilrettelegge for standardisering av datadeling og samtidig muliggjøre videreutvikling for digital påkobling av et bredt spekter individuelle sirkulære tjenesteleverandører. Løsningen kan på sikt også bli et tverrsektorielt marked som kan stimulere til [ytterligere](#) næringsutvikling.

- **Etablere nasjonalt «sirkulært løsningsbibliotek» via DFØ – tilgjengeliggjøre kunnskapsgrunnlag, kravformuleringer og struktur for 30 % vektning av løsninger**

DFØ fikk nylig utarbeidet et [kunnskapsgrunnlag](#) om hva som sinker omstillingen i byggenæringen. Mangel på teknisk forståelse for sirkulær økonomi ble fremhevet. ZERO anbefaler at barrieren løses ved at det etableres et nasjonalt sirkulært løsningsbibliotek, hvor beste praksis kan beskrives og tilgjengeliggjøres på et operativt nivå, f.eks. ved bruk av [9R-rammeverket](#). Innsikter om utforming av beskrivelser for beste tilgjengelige teknologi (BAT) kan bl.a. innhentes fra en undergruppe tilknyttet [Nordisk Ministerråd](#). Beste praksis per varetype og sirkulært tiltaksnivå kan også kombineres med forslag til formulering av krav og strukturering av tildelingskriterier som kan vektes 30 % på miljø. DFØ kan i samarbeid med næringsliv og academia etablere et regime for å vedlikeholde biblioteket, og i tillegg være en spyspiss for kompetansedeling i [Norden](#). ZERO er allerede i dialog med DFØ om dette, og anbefaler at regjeringen prioriterer ressurser fra statlig side.

- **Etablere klimapartnerskap med forpliktende og tidfestede utslippsreduksjoner frem mot 2030, med tidlig prioritet for den ressursintensive BAE-næringen**

Bygge- anleggs- og eiendomsnæringen omsetter i dag så betydelige ressursmengder at sirkulær omstilling vil ha store ringvirkninger og overføringsverdi langt ut over effekten på klimagassutslipp, eksempelvis utvikling av nye forretningsmodeller, tjenester og verdikjeder. Klimapartnerskap bør forankre konkrete mål for klimareduksjoner, med milepæler frem mot 2030. Partnerskap bør bygges opp etter lignende modell som Sveriges [Delegation för cirkulär ekonomi](#) og Danmarks [klimapartnerskap](#), der fagekspert bidrar med faglige anbefalinger om klimatiltak, dokumentasjon av beste praksis (BAT / BREF), politiske forslag om endring av regulering / skatte- og avgiftssystem, innspill om offentlig-privat samarbeid og koordinering mellom offentlige organer, samt evaluering av offentlige tilskuddsordninger.

- **Regulering: Innføring av materialavgift på fossil plastemballasje**

Siden 01/01/22 betaler medlemsland i EU 0,80 €/kg ikke-resirkulerbar plastemballasje. ZERO anbefaler at en slik avgift innføres også i Norge. Norge har en forbrenningsavgift på plast, men dagens praksis med en tonnbasert avgift helt sist i verdikjeden gir ingen insentiver til bruk av fornybare eller resirkulerte råvarer, og få insentiver til utsortering. ZERO anbefaler derfor å innrette virkemidler så tidlig som mulig i verdikjeden for å utløse bruk av resirkulert plast og økt resirkulering. Avgiftssystemet bør øke konkurransekraften til resirkulert plast betydelig slik at verdikjeden til et profitmaksimerende marked er sirkulært.

- **Offentlige utredninger (NOU) bør alltid identifisere både behov for reform og grep som akselererer omstilling til sirkulært lavutslippssamfunn**